

VOORBEREIDENDE LES BIJ DEMOCRATIESPEL EN PROVINCIESPEL GELDERLAND

HANDLEIDING VOOR DOCENTEN, GESCHIKT VOOR ALLE NIVEAUS
VERSIE NOVEMBER 2018



provincie
GELDERLAND

ProDemos
Huis voor democratie en rechtsstaat

INHOUD

Materialen	3
Opbouw programma.....	3
Wie beslist wat?.....	4
Van probleem naar oplossing.....	8
Krachtenveld gemeente en provincie Gelderland.....	11
Over de Lijn Gelderland.....	15
Vorbereiding gesprek met een raadslid en/of Statenlid	17

BELANGRIJK

Dit is een les ter voorbereiding op het bezoek aan het gemeentehuis of provinciehuis, waar uw klas onder begeleiding van een gastdocent van ProDemos het Democratiespel of Provinciespel gaat spelen.

Deze les hoeft u niet te geven wanneer u ook een gastles MBO Gelderland heeft aangevraagd. Er zit namelijk veel overlap tussen beide lessen.

Geef daarnaast, bij aanvang van uw bezoek aan het gemeentehuis of Provinciehuis, aan de gastdocent van ProDemos door welke onderdelen u in de klas al gedaan heeft. De gastdocent kan hier dan rekening mee houden en naar verwijzen.

Succes!

MATERIALEN

- PowerPoint voorbereidende les Democratiespel of Provinciespel Gelderland – vmbo, entreeopleiding, mbo 2 **of**
- PowerPoint voorbereidende les Democratiespel of Provinciespel Gelderland – havo, vwo, mbo 3 en 4
- A4 met de letter 'A', A4 met de letter 'B', A4 met de letter 'C'
- 6 geprinte kaarten (provincie), bij voorkeur geprint op A3 formaat
- 6 geprinte kaarten (gemeente), bij voorkeur geprint op A3 formaat
- A4 met 'eens', A4 met 'oneens'
- Schilderstape

OPBOUW PROGRAMMA

De voorbereidende les duurt in zijn geheel tussen de 45 en 60 minuten. Als u slechts tijd heeft voor 1 of enkele onderdelen, dan is dat ook al fijn. Alle voorbereiding is welkom.

Tijd	Wat
Ong. 10 minuten	Wie beslist wat?
Ong. 10 minuten	Van probleem naar oplossing
Ong. 10 minuten	Krachtenveld gemeente en provincie Gelderland
Ong. 20 minuten	Over de Lijn Gelderland
Ong. 5 minuten	Voorbereiden gesprek raadslid of Statenlid

WIE BESLIST WAT?

KORTE OMSCHRIJVING PROGRAMMAONDERDEEL

De studenten worden ingedeeld in teams. Er zijn twee soorten vragen: kennisvragen en blufvragen. Bij de kennisvragen kiest elk team een antwoord (A, B of C). De teams met het goede antwoord krijgen een punt. Bij de blufvragen bieden de teams tegen elkaar op wie de meeste goede antwoorden denkt te hebben. De hoogste bieder probeert het geboden aantal antwoorden te geven. Lukt het, dan krijgen zij twee punten. Lukt het niet, dan krijgen alle andere teams een punt. Het team met aan het eind de meeste punten wint!

LEERDOEL

Het doel van het spel is dat studenten weten dat politieke besluitvorming plaatsvindt, en uitvoering van wetten geschiedt op verschillende niveaus: gemeentelijk, provinciaal en nationaal. De EU laten we hier buiten beschouwing. De beslissingen worden genomen door politici op het niveau waar de beslissing thuishoort.

MATERIAAL

- A4 met de letter 'A', A4 met de letter 'B' en A4 met de letter 'C'.

DUUR

Ongeveer 10 minuten – maak zelf een keuze uit de vragen

HANDLEIDING

STAP 1

Verdeel de klas in teams van ongeveer vier studenten en laat ieder team een 'loper' aanwijzen die naar A, B of C loopt. Schrijf de teams onder elkaar op het bord.

STAP 2

Lees een vraag voor en geef daarbij de drie mogelijke antwoorden: A, B of C. Eén van deze antwoorden is goed, de andere twee zijn fout. Na het voorlezen van de vraag en de antwoorden geef je de teams tien seconden de tijd om te overleggen. Tel de laatste vijf seconden hardop af. Op jouw teken lopen de lopers naar A, B of C toe. De teams die de juiste antwoorden hebben gegeven krijgen een punt.

Let op:

De eerste 15 kennisvragen gaan over de vraag welke bestuurslaag een bepaalde taak uitvoert of beslist over een bepaald onderwerp. De daaropvolgende 10 kennisvragen gaan over algemene politieke kennis. Kies van tevoren uit welke vragen je wilt behandelen.

Je kunt tussendoor af en toe een blufvraag stellen. De teams krijgen kort de tijd om te bedenken hoeveel goede antwoorden ze denken te kunnen geven. Vervolgens zegt elk team hardop hoeveel antwoorden ze volgens hen weten. Het team met het hoogste aantal mag het proberen. Lukt het ze om binnen een minuut het juiste aantal

antwoorden te geven, dan krijgen ze twee punten. Lukt het niet, dan krijgen alle andere teams één punt.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

KENNISVRAGEN (*= MAKKELIJK **=MOEILIJK)

1. Deze bestuurslaag geeft paspoorten uit. *
 - a. **Gemeente**
 - b. Provincie
 - c. Rijk

2. Deze bestuurslaag legt snelwegen aan, zoals de A18 Zevenaar- Varsseveld of de A30 Barneveld- Ede. *
 - a. Gemeente
 - b. Provincie
 - c. **Rijk**

3. Deze bestuurslaag zorgt voor het onderhoud aan de N325 tussen Arnhem en Nijmegen. **
 - a. Gemeente
 - b. **Provincie**
 - c. Rijk

4. Deze bestuurslaag zorgt voor het natuurgebied 'Ijselvallei'. **
 - a. Gemeente
 - b. **Provincie**
 - c. Rijk

5. Deze bestuurslaag zorgt ervoor dat het vuilnis wordt opgehaald. *
 - a. **Gemeente**
 - b. Provincie
 - c. Rijk

6. Deze bestuurslaag controleert of de gemeente Nijmegen niet teveel geld uitgeeft. ***
 - a. Gemeente
 - b. **Provincie**
 - c. Rijk

7. Deze bestuurslaag heeft roken in cafés verboden. **
 - a. Gemeente
 - b. Provincie
 - c. **Rijk**

8. Deze bestuurslaag selecteert de beste busbedrijven voor regionaal vervoer. **
 - a. Gemeente
 - b. **Provincie**
 - c. Rijk

9. Deze bestuurslaag bepaalt of steden en dorpen mogen uitbreiden. ***
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
10. Deze bestuurslaag beslist welke vakken verplicht zijn op school. *
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
11. Deze bestuurslaag houdt toezicht op de waterschappen.***
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
12. Deze bestuurslaag beslist waar huizen, bedrijven en parken mogen komen. ***
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
13. Deze bestuurslaag beslist in welke meren en rivieren je mag zwemmen. ***
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
14. Deze bestuurslaag bepaalt of bibliotheken nog recht hebben op subsidie. **
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk
15. Deze bestuurslaag houdt bij wie op welk adres woont. **
a. Gemeente
b. Provincie
c. Rijk

KENNISVRAGEN

1. Hoeveel raadsleden zitten er in de gemeente? *
a. 15
b. 39
c. Dat is in iedere gemeente anders.
2. Met wie kun je een raadslid het best vergelijken? *
a. Een Tweede Kamerlid, want die wordt gekozen.
b. Een burgemeester, want die wordt benoemd.
c. De koning, want die ondertekent wetten.

3. Wat doet een wethouder? **
 - a. Een wethouder voert plannen van de gemeente uit.
 - b. Een wethouder kiest de burgemeester.
 - c. Een wethouder stemt over wetsvoorstellen.

4. Op gemeentelijk niveau stem je voor een nieuwe gemeenteraad. Op provinciaal niveau stem je voor: **
 - a. de Provinciale Staten
 - b. de Gedeputeerde Staten
 - c. het College van Commissaris en Afgevaardigden

5. Welke studie moet je volgen om politicus te worden? *
 - a. bestuurskunde
 - b. politicologie
 - c. er is geen studie vereist

6. Curaçao is sinds 2010: ***
 - a. een land
 - b. een provincie
 - c. een gemeente

7. Hoeveel gemeenten heeft de provincie Gelderland? ***
 - a. 25
 - b. 44
 - c. 54

8. Hoe wordt bepaald wie er in de Eerste Kamer zitten? ***
 - a. Eerste Kamerleden worden één keer in de vier jaar rechtstreeks gekozen door het volk.
 - b. Eerste Kamerleden worden één keer in de vier jaar gekozen door de Provinciale Staten.
 - c. Eerste Kamerleden worden één keer in de vier jaar gekozen door de Tweede Kamer.

BLUFVRAGEN

1. Noem zoveel mogelijke politieke partijen op die in de Provinciale Staten van Gelderland zitten.
VVD, CDA, D66, SP, PvdA, PVV, ChristenUnie, SGP, GroenLinks, Partij voor de Dieren, 50PLUS, Forum voor Democratie (twaalf partijen)

2. Noem zoveel mogelijk hoofdsteden op van de provincies van Nederland.
Groningen, Leeuwarden, Assen, Zwolle, Lelystad, Arnhem, Utrecht, Haarlem, Den Haag, Middelburg, Den Bosch, Maastricht (twaalf provinciale hoofdsteden)

3. Noem zoveel mogelijk gemeenten in de provincie Gelderland.
Aalten, Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Berg en Dal, Berkelland, Beuningen, Bronckhorst, Brummen, Buren, Culemborg, Doesburg, Doetinchem, Druten, Duiven, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Geldermalsen, Harderwijk, Hatterum, Heerde, Heumen, Lingewaai, Lingewaard, Lochem, Maasdriel, Montferland, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijkerk, Nijmegen, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Overbetuwe, Putten, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Scherpenzeel, Tiel, Voorst, Wageningen, West Maas en Waal, Westervoort, Wijchen, Winterswijk, Zaltbommel, Zevenaar, Zutphen (54 gemeenten)

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING

KORTE OMSCHRIJVING PROGRAMMAONDERDEEL

De studenten ontdekken aan de hand van pictogrammen hoe gemeenten en de provincie Gelderland aan oplossingen voor problemen werken.

LEERDOEL

Studenten maken aan de hand van een concreet voorbeeld kennis met de verschillende stappen in de besluitvorming van de gemeente en de provincie.

DUUR

Ongeveer 10 minuten

MATERIAAL

6 geprinte kaarten (provincie), bij voorkeur geprint op A3 formaat
6 geprinte kaarten (gemeente), bij voorkeur geprint op A3 formaat

Gemeente

1. Er is een probleem.
2. De wethouder verzint een oplossing.
3. De gemeenteraad vergadert.
4. Het plan is goedgekeurd.
5. Ambtenaren voeren het plan uit.
De wethouder houdt dit goed in de gaten.
6. Het probleem is opgelost (of niet).

Provincie

1. Er is een probleem.
2. De gedeputeerde verzint een oplossing.
3. De Provinciale Staten vergaderen.
4. Het plan is goedgekeurd.
5. Ambtenaren voeren het plan uit.
De gedeputeerde houdt dit goed in de gaten.
6. Het probleem is opgelost (of niet).

HANDLEIDING

Doe eerst de versie van de gemeente en daarna die van de provincie. Haal bij de tweede keer andere studenten naar voren.

1. Gemeente
Leg uit dat de gemeente gaat over problemen waar iedereen mee te maken heeft op lokaal niveau. Kunnen de studenten een probleem bedenken op lokaal niveau? (vb. een gevaarlijke weg, veel vuil op straat, hangjongeren of lege winkels in het winkelcentrum.)

2. Provincie

Leg uit dat de provincie gaat over problemen die niet door de Rijksoverheid worden opgelost, maar waar wel meerdere gemeenten mee te maken hebben. Kunnen de studenten een probleem bedenken op provinciaal niveau? (vb. gevaarlijke provinciale weg, te weinig streekbussen naar dorpen.)

3. Laat studenten het probleem uit hun eigen voorbeeld toelichten. Laat ze ook een oplossing voor het probleem bedenken.

Komt er vanuit de klas geen voorbeeld? Dan kun je op provinciaal en gemeentelijk niveau de volgende voorbeelden geven:

- *Provinciaal:*

Probleem: Er zijn veel donkere kruispunten op provinciale wegen.

Mogelijke oplossing: Lantaarnpalen neerzetten bij deze kruispunten.

- *Gemeentelijk:*

Probleem: Gevaarlijke kruising, waar vorige week een scholier nog werd aangereden.

Mogelijke oplossing: Rotonde bouwen/stoplichten plaatsen.

4. Vraag zes studenten om naar voren te komen. Geef ieder van hen een kaart.

5. Vraag nog twee studenten om naar voren te komen. Zij mogen de zes studenten met de kaarten in de juiste volgorde zetten.

6. Als ze volgens het duo in de juiste volgorde staan, vraag je de rest van de klas of het zo klopt. Vraag een toelichting als iemand vindt dat het niet klopt. Sta wijzigingen toe tot de volgorde juist is.

7. Vraag wie aan de hand van deze kaarten het hele verhaal kan vertellen. Kies één student uit om dit verhaal te doen.

8. Bespreek het voorbeeld na en geef een toelichting op de situatie. Voorbeeldcasus:

Gemeente

1. Er is een probleem in de gemeente. Er is een gevaarlijke kruising. Er ligt een student in het ziekenhuis, omdat ze werd aangereden.

2. De wethouder heeft een idee. Ze wil dat er een rotonde komt in plaats van een kruispunt. Ze vraagt haar ambtenaren om dit idee uit te werken in een plan.

3. De gemeenteraad gaat praten over het plan. Ze kunnen vóór het plan stemmen en ze kunnen tégen het plan stemmen. Maar ze mogen het plan ook veranderen. Bijvoorbeeld: ze willen dat er een standbeeld op de rotonde komt. De wethouder moet dit nu aanpassen.

4. Is de meerderheid van de gemeenteraad voor het plan? Dan is het plan aangenomen. De burgemeester zet dan zijn handtekening onder het plan.

5. De wethouder geeft opdracht aan haar ambtenaren om de rotonde te maken.

6. Na een jaar wordt duidelijk of de rotonde werkt. Zijn er minder ongelukken? Dan heeft de gemeente zijn werk goed gedaan!

Provincie

1. Er is een probleem in de provincie. De kruispunten op de provinciale wegen (N-wegen) zijn erg donker. Er zijn al meerdere klachten van automobilisten binnengekomen.

2. De gedeputeerde heeft een idee. Hij wil dat bij de betreffende kruispunten lantaarnpalen worden neergezet. Hij vraagt zijn ambtenaren om dit idee uit te werken in een plan.

3. De Provinciale Staten gaan praten over het plan. Ze kunnen vóór het plan stemmen en ze kunnen

tégen het plan stemmen. Maar ze mogen het plan ook veranderen. Bijvoorbeeld: Ze willen dat de lantaarnpalen pas aan gaan als het gaat schemeren en de veiligheid in het geding is. De gedeputeerde moet dit opnemen in zijn plan.

4. Is de meerderheid van de Provinciale Staten voor het plan? Dan is het plan aangenomen. De commissaris van de Koning zet dan zijn handtekening onder het plan.

5. De gedeputeerde geeft de opdracht aan zijn ambtenaren om de lantaarnpalen te plaatsen.

6. Na een jaar wordt duidelijk of de lantaarnpalen helpen. Zijn er minder klachten van automobilisten? Dan heeft de provincie haar werk goed gedaan!

KRACHTENVELD GEMEENTE EN PROVINCIE GELDERLAND

KORTE OMSCHRIJVING ONDERDEEL

Vul samen met de leerlingen eerst het krachtenveld gemeente in en daarna het krachtenveld provincie. Bij klassen havo, vwo, mbo 3 en 4 sta je daarna nog stil bij de relatie tussen de gemeente en de provincie.

LEERDOEL

- Leerlingen weten hoe de gemeente en de provincie bestuurd worden.
- Leerlingen weten wat de provincie en de gemeente met elkaar te maken hebben (*havo, vwo, mbo3 en 4*)

DUUR

Ongeveer 10 minuten

MATERIAAL

PowerPoint krachtenveld

Gebruik voor klassen uit het vmbo, mbo entree en mbo 2 de PowerPoint met de eenvoudige variant van het krachtenveld. Gebruik voor klassen havo, vwo en mbo 3 en 4 de PowerPoint met de moeilijkere variant van het krachtenveld.

HANDLEIDING

1. Begin met de PowerPoint krachtenveld gemeente. Leg bij dia 2 uit dat jullie samen gaan uitzoeken hoe de gemeente en provincie bestuurd worden.
2. Vul nu klassikaal het schema in. Vraag welk woord de leerlingen denken dat in een bepaald vakje hoort te staan. Begin onderaan en werk naar boven toe.

Tip: Stel bij klassen mbo 3 / 4 en havo/vwo aanvullende vragen aan de leerlingen over de lokale/provinciale situatie. Bijvoorbeeld: "Hoeveel leden zitten er in de gemeenteraad van ... ?" Of: "Hoe heet de commissaris van de Koning in Gelderland?"
3. Vraag: wie mogen er elke vier jaar naar de stembus in de gemeente? → *Kiezers (burgers)*
4. Wie kiezen zij als er verkiezingen zijn? → *Gemeenteraad.*
5. Leg uit dat de gemeenteraad bepaalt welke plannen in de gemeente worden uitgevoerd. Maar zij zijn niet het dagelijks bestuur van de gemeente. Daar kiezen zij na de verkiezingen andere mensen voor. Vraag: wie vormen het dagelijks bestuur van de gemeente? → *Wethouders*
6. De wethouders doen dat dagelijks bestuur niet alleen, maar samen met...
→ *De burgemeester*
7. Door wie wordt de burgemeester benoemd? → *De regering*

8. Leg bij het verschijnen van de pijlen 'voorstel' en 'besluit' uit dat de gemeenteraad controleert of burgemeester en wethouders hun werk goed doen. En dat de gemeenteraad besluit over voorstellen van burgemeester en wethouders.



Dia 2, ingevuld

9. Laat dia 3 zien. Schakel over van gemeente naar provincie, bijvoorbeeld door te zeggen: nu hebben we in beeld hoe de gemeente wordt bestuurd, maar hoe zit dat met de provincie? Verklap alvast dat de macht in de provincie bijna hetzelfde is verdeeld, maar dat er wel andere termen worden gebruikt. Leerlingen worden geholpen doordat de termen links op de dia staan.
10. Begin weer onderaan, weer bij de kiezers. En vraag waar de kiezers in de provincie voor stemmen. → *Provinciale Staten*
11. Na de provinciale verkiezingen bepalen ze samen wie er het dagelijks bestuur van de provincie gaan. Dat zijn ... → de gedeputeerden (Gedeputeerde Staten)
- Tip: Vraag bij klassen mbo 3/4 en havo/vwo of de leerlingen weten wie de Provinciale Statenleden nog meer mogen kiezen. Het antwoord: de Eerste Kamerleden.*
12. De gedeputeerden vormen dat dagelijks bestuur niet alleen, maar samen met ... → *De commissaris van de Koning*.
Leg uit dat Provinciale Staten controleren of de commissaris en de gedeputeerden hun werk goed doen. En dat Provinciale Staten besluiten nemen over voorstellen van Gedeputeerde Staten.
13. De commissaris van de Koning worden benoemd door ... → *De regering*.
Leg uit dat de regering niet zomaar iemand benoemt. Ze krijgen een aanbeveling vanuit de Provinciale Staten, die de minister van Binnenlandse Zaken normaal gesproken volgt.



Dia 3, ingevuld

AANVULLING BIJ EENVOUDIGE VARIANT

14. Vertel dat met deze schema's duidelijk wordt dat de kiezers de baas zijn in de gemeente en provincie. Zij kiezen namelijk de volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad en de Provinciale Staten. Hetzelfde geldt voor landelijke verkiezingen, wanneer we de Tweede Kamer kiezen. Door te stemmen beslis je dus mee over wat er in je gemeente, provincie en land gebeurt.
15. Vertel dat er –naast stemmen – nog meer manieren zijn om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming. Vraag of de leerlingen manieren weten.
16. Vul de mogelijkheden die er zijn aan.
 - lid worden van een politieke jongerenorganisatie
 - lid worden van een belangenorganisatie, zoals het LAKS en de Jongerenvakbond
 - demonstreren
 - handtekeningen verzamelen
 - media-aandacht zoeken, via traditionele of sociale media

AANVULLING BIJ DE MOEILIKERE VARIANT

14. Ga naar dia 4. Vertel dat de leerlingen nu weten hoe de gemeente bestuurd wordt en hoe de provincie bestuurd wordt. Nu staan jullie stil bij de relatie tussen de gemeente en de provincie.
15. Ga snel door de stof heen die je op voorgaande twee dia's hebt behandeld. Sta stil bij de pijlen *Toezicht* en *Zienswijze*.

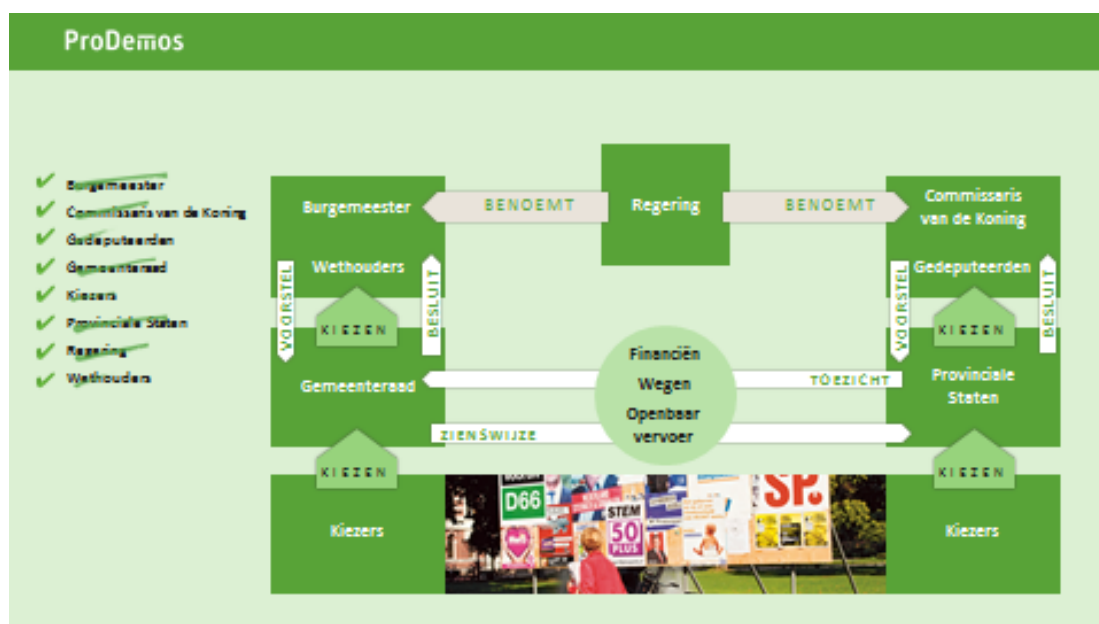
Leg uit wat zienswijze en toezicht inhouden.

Zienswijze

Als de provincie een plan heeft (bijvoorbeeld over wegen of OV) kunnen gemeenten laten weten wat ze daarvan vinden door een zienswijze in te dienen.

Toezicht

De provincie houdt toezicht op de financiën van gemeenten en houdt toezicht op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen en milieu. De provincie grijpt in als deze taken niet worden uitgevoerd, of als een gemeente in strijd met de wet of het algemeen belang handelt. (Dus niet als ze het zelf anders zouden doen.)



Dia 4, ingevuld

16. Vertel dat met deze schema's duidelijk wordt dat de kiezers de baas zijn in de gemeente en provincie. Zij kiezen namelijk de volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad en de Provinciale Staten. Hetzelfde geldt voor landelijke verkiezingen, wanneer we de Tweede Kamer kiezen. Door te stemmen beslis je dus mee over wat er in je gemeente, provincie en land gebeurt.
17. Vertel dat er – naast stemmen – nog meer manieren zijn om invloed uit te oefenen op politieke besluitvorming. Vraag of de leerlingen manieren weten.
18. Vul de mogelijkheden die er zijn aan.
 - contact zoeken met een politicus, bijvoorbeeld via de mail, telefoon of social media
 - demonstreren
 - handtekeningen verzamelen
 - media-aandacht zoeken, via traditionele of sociale media
 - lid worden van een politieke jongerenorganisatie
 - lid worden van een belangenorganisatie, zoals het LAKS, de Jongerenvakbond of de studentenraad.

OVER DE LIJN GELDERLAND

KORTE OMSCHRIJVING

Studenten krijgen een aantal stellingen te zien over situaties waarin de provincie besluiten moet nemen. Zijn zij het eens met deze stelling? Dan lopen ze naar het vak 'eens'. Zijn ze het oneens met deze stelling? Dan lopen ze naar het vak 'oneens'. Twijfelaars mogen middels debat overtuigd worden.

LEERDOEL

Studenten maken kennis met een aantal onderwerpen waarover de provincie moet beslissen en ze bepalen hun standpunten daarover.

DUUR

20 minuten

BENODIGDHEDEN

- PowerPoint Over de lijn met 10 stellingen
- A4 'eens', A4 'oneens'
- Schilderstape

VOORBEREIDING

- Trek met schildertape een lijn door het lokaal om een 'eens' en 'oneens'-vak te maken.

HANDLEIDING

1. Introduceer de werkvorm. De klas wordt een aantal stellingen voorgelegd die te maken hebben met de toekomst van Gelderland. Ze mogen hun mening geven door naar het 'eens' of 'oneens' vak te lopen.
2. Laat de studenten een stelling zien met de PowerPoint. Lees deze ook voor. Vraag hen hun positie in te nemen in de zaal: eens of oneens. Studenten die nog twijfelen, mogen in het midden op de lijn gaan staan. Je kunt de cursieve tekst die in deze handleiding onder de stellingen staat gebruiken om een toelichting te geven of het debat een impuls te geven. Maar let wel op dat je als gespreksleider neutraal blijft en evenveel argumenten voor beide kanten aandraagt.
3. Vraag dan aan elke kant van de lijn een student om een pleidooi te houden, met als doel de twijfelende studenten te overtuigen. Vervolgens kiezen de twijfelende studenten alsnog voor een kant: eens of oneens. Ook als er geen twijfelaars zijn, vraag je uit beide vakken een student om een korte toelichting. De twee 'kampen' mogen daarna met elkaar in discussie.
4. Herhaal stap 2 en 3 met de volgende stellingen. Kies de stellingen uit die de leerlingen het meeste aanspreken. Doe ongeveer 5 stellingen met de groep.
5. Sluit af door het volgende met de studenten te bespreken:

- Voor de provincie zijn dit vaak lastige beslissingen.
- Je kunt natuurlijk ook laten weten wat je ervan vindt door te gaan stemmen bij Provinciale Statenverkiezingen of op een andere manier je mening te geven (via sociale media, door een provinciale politicus te mailen, door zelf politiek actief te worden of door actie te voeren).

STELLINGEN

1. Als de wegen vol staan, moet er meer asfalt komen. Ook als dat ten koste gaat van natuur en landschap.
In het gesprek kun je ook nog vragen of de provincie zijn geld (vooral) aan autowegen of (vooral) aan OV en fietspaden zou moeten besteden.
2. Auto's moeten zo snel mogelijk elektrisch worden.
Elektrisch rijden is milieuvriendelijker dan op benzine of diesel, maar het is wel duurder. In het gesprek kun je nog vragen wat het gevolg van deze maatregel zou zijn voor mensen met een lager inkomen, en of de provincie daar iets aan zou moeten doen.
3. Ook op het platteland van Gelderland moet glasvezel worden aangelegd. Daar moet iedereen in Gelderland aan meebetalen.
Door glasvezel kunnen mensen de beschikking over goed internet krijgen. Dat is ook van belang voor mensen die wonen en werken op het platteland. Maar het aanleggen van een glasvezelnetwerk op het platteland is natuurlijk duurder per persoon dan in een stad. En je kiest er toch zelf voor om op het platteland te gaan wonen?
4. Ik wil best meer huur betalen als mijn huis zonnepanelen heeft.
Je kunt de vraag opwerpen of dat dan de vrije keuze van iemand is, of dat meebetalen aan zonnepanelen een verplichting moet zijn met het oog op het milieu.
5. De provincie moet geen windmolens plaatsen, zodat het landschap in mijn omgeving mooi blijft.
Je kunt de vraag opwerpen of die windmolens dan in een andere regio moeten komen, of dat we beter energie kunnen opwekken met bijvoorbeeld kolencentrales en kerncentrales.
6. Ik zal alleen bij bedrijven en instellingen solliciteren die op groene stroom draaien en afval recyclen.
Je kunt de vraag stellen of het in dit kader nog uitmaakt hoeveel salaris een werkgever betaalt. Als je 200 euro per maand meer kunt verdienen bij een ander bedrijf, blijf je dan bij je keuze?
7. Het is prima als een stukje natuur plaatsmaakt voor een bedrijventerrein.
*Argumenten voor: goed voor de werkgelegenheid, van natuur kun je niet leven.
Argumenten tegen: voor prettig wonen (en voor dieren en planten) is natuur heel belangrijk. En je kunt bedrijven ook ergens huisvesten waar al gebouwd is.
Eventueel aan debat toevoegen: maak je een andere keuze als het om bedrijven gaat die duurzaam zijn en die het milieu zo weinig mogelijk belasten?*
8. Ik wil airconditioning in mijn huis, ook al gaat dat ten koste van het milieu.
Airconditioning is comfortabel in hete zomers. Maar je verbruikt meer stroom, dus is er meer CO₂-uitstoot.
9. Overstromingen moet je voorkomen door de rivieren breder te maken, niet door hogere dijken.
Bij bredere rivieren moeten mensen die dicht in de buurt van de rivier wonen verhuizen. Maar het is mooier dan hoge dijken en beter voor de veiligheid.

VOORBEREIDING GESPREK MET EEN RAADSLID EN/OF STATENLID

DUUR

5 minuten

HANDLEIDING

1. Vertel de studenten wanneer ze een bezoek brengen aan het gemeentehuis en dat ze daar een spel gaan spelen: het Democratiespel.
2. Vertel dat de leerlingen daar ook een echt raadslid of Statenlid gaan ontmoeten en dat ze diegene alles mogen vragen wat ze willen.
3. Laat de leerlingen alvast in tweetallen nadenken over een vraag die ze zouden willen stellen of geef hen deze opdracht mee naar huis.